

גיליון 33, 19 באוגוסט 2009

מהגרי עבודה מנוצלים

ההפגנות והמחאות נגד גירוש מהגרי עבודה וילדיהם חושפות אחת הפינות האפלות ביותר של הניצול המעמדי בישראל - בסיוע ממשלת ההון

מאת **אפרים דוידי**

מאות הפגינו במוצאי שבת (15.8), בתל-אביב, בדרישה למנוע את גירוש מהגרי עבודה וילדיהם. המפגינים יצאו משדרות רוטשילד והפגינו לאורך רחובות דרום העיר ועד לגינת לוינסקי, בה נערכה עצרת מאולתרת. הפגנה נוספת, של פעילי חד״ש, נערכה במהלך השבוע בקרבת מקום – מול מטות חברות כח אדם (ר׳ ידיעה נפרדת בעמ׳ 6 בגיליון זה). בעצרת שהתקיימה בסוף השבוע, עמד אחד ממארגני המחאה, המחנך הוותיק מרסלו וקסלר, על הקשר בין הרצח ההומופובי שאירע בתל-אביב לפני כ-20 יום, האפליה של האוכלוסייה הערבית ומדיניות הגירוש של הממשלה. ההפגנה של פעילי חד״ש ומק״י בתל-אביב אף היא הצביעה על הקשר בל ינותק בין מדיניות הגירוש ורווחי העתק של המתווכים בכוח אדם. מהתמונה מצטיירת בפני אלפי המפגינים שהשתתפו במחאות בשבועות האחרונים נגד הגירוש עולה כי הממשלה, בשירות ההון, דוגלת במדיניות ה״דלת המסתובבת״ – מדיניות שביסודה מקסום רווחים באמצעות העמקת ניצול עובדים ללא זכויות. כך היו מהגרי העבודה, העובדים הזרים כפי שמכונים על פי רוב, לאחד המגזרים המנוצלים ביותר במעמד העובדים בישראל. בעלי הון מפיקים רווחים עצומים על גבם, וגוזרים קופון שמן בתווך עבודתם. תנועת הפועלים הבינלאומית החלה לעסוק בשאלת הגירת העובדים עוד בתקופתו של קרל מרקס, במחצית השנייה של המאה ה-19. מרקס עקב מקרוב אחר הגירתם של פועלים צעירים מאירלנד אל בריטניה הגדולה – המעצמה הקפיטליסטית הגדולה בתקופה. זאת במימד הכפול של הניצול הקפיטליסטי של המהגרים הצעירים, ולרוב רעבים, על ידי מעסיקיהם הבריטים וגם בעקבות כיבושה של אירלנד על ידי בריטניה ודיכוי האומה האירית. בהתייחסו למהגרי עבודה כתב מרקס לאחד מהפעילים הסוציאליסטים בגרמניה: ״הם צעירים, הם רעבים ללחם והם בלתי מאורגנים״. ואכן גם מהגרי העבודה בישראל הבאים לעיתים ממרחקים: מאמריקה הלטינית, מאפריקה ומאסיה, הם צעירות וצעירים, היוצאים את מולדתם בחיפוש אחר פרנסה ובלתי מאורגנים. היעדרה של ההסתדרות מהמחאה נגד גירוש עובדים מישראל אינה צריכה להפתיע איש, אבל היא צריכה להדאיג את כולנו. איגודים מקצועיים בעולם נלחמים את מלחמתם של מהגרי העבודה. בארה״ב הקפיטליסטית, האיגודים פועלים במרץ לארגון מקומות עבודה בהם מועסקים המהגרים ולקבלת אזרחות ואישורי עבודה כחוק עבורם. אך, עד להשגת האישורים והאזרחות, האיגודים רואים את עצמם כתובת – גם אנושית וגם ארגונית – של אותם עובדות ועובדים. בצרפת, הקונפדרציה הכללית של העובדים (ה-CGT) קידמה מחאות והפגנות של ״עובדים ללא רישיונות״ – כפי שמכונים שם, ואף ארגן את ענף המסעדנות. השביתה הגדולה בענף המעסדנות בצרפת שנערכה באביב אשתקד חשפה מציאות עגומה: במטבחיהם של בתי המלון המפוארים והמסעדות הידועות ביותר הועסקו במשך שנים רבות אלפי מהגרים מאפריקה השחורה – ללא אישורים ובתנאי ניצול מחפירים. רבות דובר בשבועות האחרונים על הצורך להעמיק את המחאה נגד הגירוש המתבצע בימים אלה. אחת הדרכים המרכזיות היא להפוך את שאלת המאבק לזכויות מהגרי העבודה ולילדיהם ממערכה למען זכויות אדם למערכה נגד הניצול ולמען העבודה המאורגנת. רק כך ניתן יהיה לצרף מגזרים חדשים למאבק חשוב זה.

מאות חסמו את כביש ואדי ערה

מאות בני אדם קיימו בשבת תהלוכה ליד אום אל פאחם במחאה על מדיניות הריסת הבתים במגזר הערבי. המפגינים חסמו את כביש ואדי ערה (כביש 65) ולאחר מכן קיימו עצרת בסמוך למבנה מסחרי שנהרס לפני כמספר שבועות.

ועידת פתח':

דבקות בקו המדיני
התחדשות בהרכב המוסדות

הוועידה השישית של תנועת פתח׳, שנערכה בבית לחם, התקיימה כחלוף 20 שנה מאז הוועידה הקודמת. זו הייתה הוועידה הראשונה של הארגון שהתקיימה בשטחים הפלסטיניים הכבושים. השתתפו בה 2,355 צירים, לרבות כאלה שהגיעו מירדן, סוריה ולבנון.

הוועידה עסקה בנושאים מדיניים וכן בחרה מוסדות חדשים: יו״ר התנועה, מחמוד עבאס (אבו מאזן); ועד מרכזי בן 21 חברים; ומועצה מהפכנית בת 80 חברים.

לוועד המרכזי נבחרו לראשונה אישים בולטים מדור הביניים בהנהגה, וביניהם: מרואן ברגותי (הכלוא בישראל), מוחמד דחלאן, ג׳יבריל רג׳וב ותאופיק טיראווי. בלטה העדרותה של אישה בקרב הנבחרים לוועד המרכזי. אינתיסאר אל-ואזיר (אום ג׳יהאד), אלמנת חליל אל- ואזיר (אבו ג׳יהאד), מתחה ביקורת חריפה על אי-בחירתן של נשים. מצפים שאבו מאזן יתקן את העיוות באמצעות צירופה של פעילה מעזה, שכן לפי התקנון שמורה לו הזכות למנות ארבעה חברים לוועד המרכזי, נוסף לאלה שנבחרו בוועידה.

פתח, הארגון החילוני הגדול בקרב העם הפלסטיני, אימץ תוכנית מדינית, התובעת נסיגה של ישראל מכל השטחים הכבושים, פירוק של ההתנחלויות, הקמת מדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה בקווי ה-4 ביוני 1967, ובירתה ירושלים המזרחית, ופתרון בעיית הפליטים. הוועידה קראה לפתרון המחלוקות בין הפתח והחמאס ולאיחוי הנתק בין הגדה לרצועה.

ניתן להעריך, כי ועידת פתח׳ ביטאה דבקות במדיניות התנועה בעשרים השנים האחרונות, שעוצבה בידי המנהיג המנוח יאסר ערפאת. זה המשך של המדיניות, שאימצה המועצה הלאומית הפלסטינית באלג׳יריה, התומכת בפתרון של שתי המדינות, פלסטין וישראל, בקווי ה-4 ביוני 1967. קו מדיני זה גם תואם את המצע המדיני הידוע בשם ״מכתב האסירים הפלסטינים״, עליו חתמו אסירים מכל הארגונים הפלסטיניים, כולל פתח׳, חמאס וארגוני השמאל.

כצפוי, ממשלת נתניהו-ברק-ליברמן הפגינה יחס שלילי לוועידת הפתח׳, בנסותה להדביק לה תוויות של ״קיצוניות״ ושל ״תמיכה באלימות״. תגובות אלה נועדו לשרת את המאמץ של נתניהו לעכב את ההכרעה בדבר הקפאת הבנייה בהתנחלויות (כדרישת הנשיא אובאמה) ואת חידוש הפגישות עם נציגי הרשות הפלסטינית.

הוועידה וסיכומיה זכו בתמיכה מצד העולם הערבי והאיחוד האירופי. יישום הקו המדיני, שאומץ בוועידה, יתרום לסיום הכיבוש ולהשגת שלום ישראלי-פלסטיני צודק ויציב.

ח"כ חנין: לשחרר את ברגותי

עם בחירתו של מרואן ברגותי לוועד המרכזי של פתח׳, שב ודרש ח״כ דב חנין (חד״ש) לשחררו מהכלא הישראלי. ח״כ חנין אמר, כי ״על ישראל לשחרר את ברגותי, שהוא כעת מרכיב מרכזי בהנהגת הפתח׳, שאיתה יש להידבר, כדי להגיע להסכם מדיני״. לדברי חנין, ברגותי מחזק את מחנה התומכים בהסדר מדיני עם ישראל.

מכתב למערכת

הכתובת על הקיר בשייח' ג'ראח

ברגע שנודע לי, כי משפחות פלסטיניות שאני מכירה גורשו מבתיהן בשכונת שייח׳ ג׳ראח במזרח-ירושלים, ידעתי שאני חייבת לצאת ולהיות שם עמן באסונן.

״את לא יכולה לעבור״ - אמרה השוטרת במחסום. אמרתי לה: ״זו העיר שלי, שם גרים ידידיי״, והתקדמתי צעד נוסף. מכל עבר קפצו ועטו עלי שוטרים גברתנים. התיישבתי על הכביש וראיתי סביבי 20 זוגות נעלי קומנדו שחורות. שתי שוטרות משכו והושיבו אותי על רצפתה של מכונית אסירים.

הסורגים לא הפריעו לראות, שכל האזור שורץ מאות שוטרים — שוטרי ישראל, שגויסו לגרש שתי משפחות מבתיהן ולמסור אותם למתנחלים, לפי איזה קושאן מזמן התורכים. כידוע, במדינת ישראל הדמוקרטית, קושאן שבידי ערבים בטל ומבוטל לפי ״חוק נכסי נפקדים״, אבל קושאן שבידי יהודים שריר וקיים. המשטרה ובתי הדין אוכפים אותו בכל עוצמת הכוח הברוטאלי.

הוסעתי למגרש הרוסים. בחקירה התברר, שאני — האחת והיחידה, שלא היה איש מלבדה שם, חשודה ב״התקהלות בלתי חוקית״ וגם ב״תקיפת שוטר״. כל הסודות הביומטריים שלי נרשמו בארכיוני המשטרה, כמה חודשים לפני שכל אזרחי ישראל יחויבו בהם בידי ״האח הגדול״.

בדרך לשם, מבעד לחלונות מכונית האסירים, ראיתי את הכתובת שנרשמה באותיות ענק על הקירות של שייח׳ ג׳ראח — כתובת של סטירת לחי לממשל אובאמה ולקהילה הבינלאומית, המנסים לקדם תהליך מדיני, של סתימת גולל על דו-שיח כלשהו עם הפלסטינים, של שעון חול שמתרוקן במהירות לקראת המלחמה הבאה, לקראת האסון שאנחנו מביאים על עצמנו במו ידנו.

עופרה בן-ארצי, ירושלים

גינה זמנית בשכונת קריית ספר?
לא אצל חולדאי

בטון וחשיכה - אלה הערכים, עבורם הצביעו בשבוע שעבר חברי הקואליציה של ראש עיריית ת״א-יפו רון חולדאי, לרבות נציגי מרצ וסיעתו הלא-ירוקה של פאר ויסנר.

סיעת ״עיר לכולנו״ העלתה הצעה בדבר יישום ההחלטה של הוועדה המקומית לתכנון ובנייה להקים גינה זמנית במתחם המיועד לפארק בשכונת קריית ספר. הנימוק של חולדאי לדחיית ההצעה היה מגוחך. הוא טען, כי ״אסור להפריע למשא ומתן עם מינהל מקרקעי ישראל על ידי צעדים חד-צדדיים״. חברי מועצת העיר ויסנר ומיטל להבי, שבביקוריהם בשטח הפתוח בקריית ספר הצהירו באופן חד משמעי על תמיכתם בפארק, תמכו בהצעה להוריד את הנושא מסדר היום של ישיבת העירייה.

סיעת מרצ הצביעה עם ראש העירייה גם נגד ההצעה לסדר השנייה של סיעת ״עיר לכולנו״, שביקשה לפרסם פעם בחודשיים את החלטות פורום מהנדס העיר, והשאירה את החלטות מהנדס העיר בחשיכה.

יצוין, כי בפורום מהנדס העיר עוברים בשנה מאות מיליוני שקלים - מהכסף של כולנו. האם אין זו זכותם של התושבים לדעת, מה עושה העירייה עם הכסף הזה, אותו אנחנו משלמים? לדעת חולדאי וחבורתו, התשובה שלילית.

פיטורים ואבטלה והבורסה פורחת

בעקבות המשבר, זו אותה חברה קפיטליסטית, אך מקוטבת יותר ואכזרית יותר.

מאת **תמר גוז'נסקי**

כחלוף שנתיים מאז החל המשבר הנוכחי של הכלכלה הקפיטליסטית בארצות-הברית, מעריכים אנשים בממשל ובממסד האקדמי, כי המשבר עומד בפני סיומו. בעקבות זאת נשמעים גם בארץ דיבורים בנוסח דומה.

מידת הדיוק בהערכות בדבר סיום המשבר תיבחן בהתפתחויות בעתיד הקרוב. אך ללא קשר לכך, כחלוף שנתיים ניתן לבחון שני היבטים חשובים של ההתפתחויות הקשורות במשבר: באיזה אמצעים התמודד הממסד הישראלי עם המשבר, וכיצד השפיע המשבר על מערך הכוחות המעמדיים.

ההתערבות של נגיד בנק ישראל

בארה"ב ובאירופה, נטלו על עצמן הממשלות את עיקר הטיפול במשבר הכלכלי הנוכחי: הן הזרימו מיליארדי דולרים ויורו, כדי לרכוש חברות ובנקים שעמדו לקרוס, וביצעו בפועל צעדים של הלאמה (הסיוע הכספי ניתן תמורת העברת מניות החברות לידי הממשלה או מי מטעמה). ממשלות גם רכשו ניירות ערך מפוקפקים ("נכסים רעילים"), כדי להגן על ניירות הערך בכללותם.

בישראל, לעומת זאת, צעדי הטיפול במשבר רוכזו בעיקר בידיו של סטנלי פישר, נגיד בנק ישראל. במהלך השנתיים האחרונות, נקט פישר שני צעדים עיקריים: הפחתה הדרגתית של שער הריבית של בנק ישראל לרמה הנמוכה ביותר אי-פעם – מחצית האחוז; ורכישה של כמויות עצומות של דולרים בשוק המקומי, במטרה לבלום את הירידה בשער החליפין של הדולר לעומת השקל.

שער הריבית הנמוך הוסבר בצורך לעודד את בעלי העסקים ליטול אשראי, להשקיע ולגרום לצמיחה כלכלית מחודשת. בפועל, הבנקים הגדולים, שלוו מבנק ישראל בריבית שנתית של חצי אחוז בלבד, לא הפחיתו כלל את הריבית שהם גובים מלקוחותיהם. אך אם הפחתת שער הריבית של בנק ישראל לא הגיעה לבעלי העסקים, לשם מה היא נעשתה?

ראשית, הפחתת שער הריבית הייתה דרך לתת מענק כפול לבנקים המסחריים, ובדרך זו להבטיח את יציבותם (ואת יציבות הקפיטליזם הישראלי) בתקופה של משבר כלכלי. פעם אחת הרוויחו הבנקים משום שהריבית שהם נדרשים לשלם לבנק ישראל היא שמינית בלבד מהשיעור הצפוי של האינפלציה השנה. פעם שנייה הם הרוויחו, משום שהנגיד לא חייב אותם להעביר את ירידת הריבית ללקוחותיהם, אשר המשיכו לשלם שיעור ריבית גבוה פי 10 ופי 20 מהריבית שגובה מהם בנק ישראל.

שנית, ההורדה הדרסטית של הריבית של בנק ישראל הקימה לתחייה את הבורסה התל-אביבית. הירידה בשערים של ניירות הערך הנסחרים בבורסה הייתה אחת התופעות הבולטות של המשבר הכלכלי. בסיכום שנת 2008, חלה מפולת במדדים העיקריים של הבורסה: מדד ת"א-100 ירד ב-46%, מדד תל טק – ב-60%, ומדד הנדל"ן – ב-74%. אך כאשר הריבית של בנק ישראל, ובעקבותיה – הריביות על תוכניות חיסכון ומלוות קצר מועד של בנק ישראל קרובה לאפס, משקיעים מתגברים על החשש שלהם ושבים להשקיע בבורסה, וזו שבה לפרוח. וזה בדיוק מה שקרה: בינואר-יולי השנה עלה מדד ת"א-100 ב-57%.

פריחת הבורסה על רקע המשך הפיטורים והגידול באבטלה עלולה להיות מקפצה למכשירים פיננסיים מסוכנים, מהסוג שהוביל למשבר החריף בארה"ב. אך הסכנות הטמונות בבועת הבורסה החדשה הזאת אינן מדאיגות, כנראה, את הנגיד פישר.

ההשלכות המעמדיות

כפי שניתן לצפות מנגיד בנק מרכזי, פישר התמקד רק בסיוע להון (ריבית אפסית, רכישת דולרים). הממשלה מצידה לא רק שלא התמודדה עם הבעיות הקשות שהוליד המשבר – פיטורים, גידול באבטלה, אלא גם העמיסה על העובדים והמובטלים עול כבד יותר של מסים.

לפי תחזיות, **שיעור האבטלה יגיע בסוף 2009 ל-9 אחוזים ויותר מכוח העבודה, שהם 270-300 אלף מובטלים.** במספר זה נכללים הן מצטרפים חדשים לכוח העבודה והן מפוטרים. במגזר העסקי צפויה השנה ירידה של 0.9% במספר המועסקים - לראשונה מזה 24 שנים. השנה צפויה גם נסיגה חדה במיוחד, בשיעור של 8%, בתוצר התעשייה, הכרוכה בפיטורים.

המעבידים ניצלו את הגידול באבטלה ואת קיומו של משבר כלכלי להורדת שכר ולפגיעה בתנאים הסוציאליים. לפי נתונים רשמיים, **השכר הממוצע במאי 2009 היה נמוך ב-5% לעומת השכר במאי 2008.** רק במהלך חודש מאי האחרון, ירד השכר הממוצע ב-2% בקירוב.

הפיטורים והורדת השכר, ובתוספת העלייה במסים, פגעו ברמת החיים של שכבות רחבות. לפי הערכות, בשנת 2009 צפויה ירידה של כ-4% בצריכה הפרטית הממוצעת לנפש.

כאשר מחברים את הדאגה הרחומה שמגלה פישר להון, ובעיקר לבנקים ולבורסה, עם המחיר האמיתי הכבד שמשלמים השכירים והעצמאים הקטנים עקב המשבר הכלכלי, מתברר פעם נוספת, כי גם המשבר הכלכלי הנוכחי הוא צעד מוחשי נוסף בהעמקת הפערים המעמדיים בחברה הישראלית.

כרגיל, משבר כלכלי מתגלה על פני השטח כמשבר פיננסי: לאנשים אין כסף לקנות מוצרים ושירותים, העסקים מתקשים להשיג אשראי. אך במהותו, משבר כלכלי קפיטליסטי הוא תופעה אלימה במיוחד, הכוללת השלכת עובדים לזרועות האבטלה הן בשל סגירת חברות והן בשל צמצום בעסקים; קיצוץ בשכר שמשלם המעביד וקיצוץ נוסף בשכר הריאלי בשל העלאת מסים. במקביל, בעלי ההון השולטים במשק מחזקים את מעמדם בהשתלטויות וברכישות של חברות נוספות. לכן, בעקבות המשבר, זו אותה חברה קפיטליסטית, אך מקוטבת יותר ואכזרית יותר.

מדיניות הנישול והבדווים בנגב

נימוקים "אקדמיים" נגד יישום מסקנות ועדת גולדברג.

מאת **דן יהב**

בדצמבר 2008, הגישה הוועדה להסדרת התיישבות הבדווים בנגב, בראשות שופט ביהמ״ש העליון (בדימוס) **אליעזר גולדברג**, את המלצותיה לשר הבינוי והשיכון, ועוררה ויכוח טעון.

הוועדה המליצה להכיר בכפרים הבלתי מוכרים של הבדווים בנגב, להכשיר אלפי מבנים המוגדרים ׳בלתי חוקיים׳, ולהציע לבדווים הסדר קרקעות, אשר יכלול פיצוי שחלקו בקרקע וחלקו בכסף. אין זה מקרי, אם כך, שראשי הימין, דוגמת יו״ר ״ישראל ביתנו״, אביגדור ליברמן, הזדרזו לקרוא לממשלה לדחות את הדו״ח.

אך קולות המתנגדים לדו״ח נשמעו לא רק מצד ימין של המערכת הפוליטית, כי אם גם ממסגרות אקדמיות, כגון ״המכון לחקר מדיניות קרקעות ושימושי קרקע״ של הקרן הקיימת לישראל.

במאי 2009, הוציא לאור המכון את הגיליון מס׳ 66 של כתב העת ״קרקע״, ובו שורת מאמרים, המתנגדים להמלצות הוועדה, ומנסים להוכיח את מה שהם מכנים שגיאותיה. בעקבות קריאה של מאמרי דעה אלה, אין מנוס מלקבוע, כי עמדות הכותבים – וביניהם משפטנים, מתכננים וגיאוגרפים - מעידות יותר על השקפת עולמם, מאשר על מקצועונותם בתחום מחקרם.

"במדינה יהודית – הבדווים אינם בעלי הקרקעות"

עמיעד (עדי) ניב, יו״ר המכון, היה הבוטה מבין כותבי מאמרי הביקורת, ומסקנתו הנחרצת היא חד-משמעית: ״המלצות הוועדה כלל אינן ישימות״.

הנחת היסוד בבסיס עבודתה של ועדת גולדברג היא, ש״התייחסות המדינה לתושביה הבדווים חייבת להיות כהתייחסותה כלפי שאר אזרחי המדינה״. לעומת זאת, בהסבר של ניב, היהודים הם תמיד הבעלים מעצם הגדרת המדינה כ״מדינה יהודית וציונית״, בעוד שהבדווים אינם בעלי הקרקעות, ולכן כל דרישה משפטית לקניין של בדויים במקרקעין נידונה להידחות מראש. עוד טוען ניב, כי התייחסות המדינה לבנייה בלתי חוקית היא שלילית לחלוטין **באופן גורף**. זו טענה מוזרה ומגוחכת נוכח תנופת בניית המאחזים ״הבלתי חוקיים״ והרחבת ההתנחלויות בשטחים הכבושים. גם לשון הכתיבה של ניב היא בוטה ומוטה: הבדווים ״משתלטים פיסית על הקרקע״ (ממש בוזזים אותה!), בעוד שהיהודים תמיד ״מתיישבים״ ו״עולים על הקרקע״, במטרה ״לעבוד אותה ולשמר אותה״ (מפני מי?).

בין הכותבים האחרים בכתב העת ניתן למצוא את פרופ׳ **ארנון סופר**, אשר מביא נתונים דמוגרפיים חשובים: ערב מלחמת 1948, מנו הבדווים כ–60,000 נפש, ולאחר המלחמה ירד מספרם ל–13,000. כלומר, כ–80% מהם גורשו או אולצו לעזוב לסיני, לאזור הר חברון ולירדן. כיום מונים הבדווים בנגב כ–180,000 נפש, כגודל אוכלוסיית באר-שבע.

ארנון סופר ׳שוכח׳ לציין, כי הבדווים הועברו ממקום למקום פעמים רבות, גם לאחר קום המדינה (״גירוש הערבה״), וזאת בשל סיבות שונות ומשונות: תוכניות להתיישבות של יהודים, צורכי צה״ל, הכור בדימונה, הקמת תשתיות, ועוד. גם לאחר הסכם השלום עם מצרים, הועברו ממקומם הבדווים שהתגוררו בתל–מלחתא, כדי להעתיק לשם את שדה התעופה ומחנות הצבא. כך נדחקו הבדווים למשולש באר שבע–דימונה–ערד.

ארנון סופר מציג סדרת מפות, בהן הוא מנסה להוכיח את תהליך ההתפשטות וההתעבות, לדבריו, של היישובים הבדוויים. אך יישובים אלה, רובם ככולם, מצופפים באזור לא גדול, ולפחות 90% מאדמות הנגב לא נמצאות בבעלותם. מפותיו של סופר מוטות ומניפולטיביות, כיוון שאינן מציגות את ריכוזי הבדווים ביחס לנגב כולו ולמדינת ישראל: הבדווים בנגב ״תופסים״ רק 2.5% מקרקעות המדינה וכ–4% מקרקעות מחוז הדרום.

מספיק להשוות את התנאים, בהם חיים הבדווים, לעומת התנאים בהם חיים הקיבוצים, המושבים החדשים ו״חוות הבודדים״, להם הוקצו עשרות אלפי דונמים, כדי לקבל מושג על מדיניות הקרקעות בנגב.

טיעוניו הדמוגרפיים של פרופ׳ סופר אודות ההזנחה בתשתיות ובמגורים של הבדווים מתעלמים מכך, שאלה פירות הבאושים של מחדלי ממשלות ישראל במשך ששים שנה, ובטענותיו הוא חוטא בגישה של האשמת הקורבן.

פיתוח במקום נישול

פרופ׳ סופר אינו מציג מחקרים הסותרים את מסקנותיו, כגון אלה של הפרופסורים **אורן יפתחאל ואבינועם מאיר** וד״ר **דוד בן–יוסף** מאוניברסיטת בן-גוריון, שכן אלה אינם עולים בקנה אחד עם ״תסריט האימה״ של ״השתלטות הבדווים על הנגב״, שהוא מנסה לצייר.

המאמר היחיד בכתב העת, היוצא להגנת הבדווים וסותר את טענות המתנגדים, הוא זה שנכתב בידי פרופ׳ **ראסם ח'מאיסי**, אשר מציג גיאוגרפיה והיסטוריוגרפיה אחרות.

ח׳מאיסי מסביר, כי הבדווים אינם פולשים, אלא ילידי המקום, שהועברו מאתר לאתר לפי שיגיונות המדינה. הוא מציין, כי לחלקם ישנם קושאנים על הקרקע, הרשומים בתעודותיהם או בטאבו.

ח׳מאיסי מציג במאמרו תוכנית אב חלופית, הכוללת הצעה להקים לבדווים יישובים עירוניים בצד יישובים כפריים ויישובי רועים, וכן שכונות בערים היהודיות. הצעתו היא, ״שהמדינה תכיר בזכות הבעלות של התובעים הבדווים על הקרקע, תמסור להם את השטח ותדאג לפיתוחו״.

כל כך פשוט, ברור וצודק, אך גם כל כך עומד בסתירה למדיניות הנישול הרשמית כלפי הבדווים, הנהוגה שנים כה רבות.

יצוא נשק ישראלי והאינטרסים של ארה"ב

המטרות המעשיות של ביקורו של שר החוץ ליברמן באמריקה הלטינית.

מאת **אפרים דוידי**

שר החוץ, אביגדור ליברמן, ביקר לפני כמה שבועות באמריקה הדרומית. זה ביקור ראשון מזה עשרות שנים של שר חוץ ישראלי בברזיל, בארגנטינה, בפרו ובקולומביה.

כפי שניתן היה לצפות, ביקורו של מנהיג הימין הקיצוני הישראלי לא עבר בשקט. הפגנות נערכו במהלך ביקורו, וארגונים ותנועות של יהודים מתקדמים בארגנטינה ובברזיל פרסמו הודעות, המגנות את ביקורו של השר הגזען.

עם שובו לארץ, נתן ליברמן ריאיון, בו הוא התייצב שוב לימין ארה"ב נגד הכוחות המתקדמים באמריקה הלטינית. בריאיון לעיתון הקולומביאני "אל-טיימפו", תקף ליברמן בחריפות את נשיא ונצואלה, הוגו צ'אבס, והאשים אותו ב"אנטישמיות ובשיתוף פעולה עם תנועות איסלאמיות קיצוניות". עוד אמר ליברמן בריאיון, כי "כל ניסיון להשליט את תהליך השלום על ישראל סופו להיכשל". הוא גם תקף את הממשלה הקודמת בראשות אהוד אולמרט בגלל שהביעה רצון "לחלק את ירושלים ולשוב לגבולות 67". "יש לצמצם את השפעת איראן באזור" - מסרו עוד מפיו של שר החוץ העיתונים בבוגוטה, בה נפגש עם נשיא המדינה, אלווארו אוריבה, ועם שרי הממשלה.

בעת ביקורו בפרו, שב ליברמן ותקף את צ'אבס. הוא אמר שם, שנשיא ונצואלה "מתערב בענייניה הפנימיים של אמריקה הלטינית, מממן מסעות פוליטיים והשפעתו קשה ושלילית". "צ'אבס רוצה להשתלט על דרום אמריקה" - אמר השר המתנחל. עוד הוא הדגיש, ש"ביקור זה בדרום אמריקה הוא ההוכחה שישראל מעוניינת להיות פעילה יותר ביבשת".

דרשו להפסיק את המצור על עזה

ליברמן לא מצא אוזן קשבת בכל תחנותיו. מיד עם הגעתו לבואנוס איירס, נועד ליברמן עם עמיתו חורחה טיינה. שר החוץ הארגנטינאי קרא להסיר מייד את המצור על הרצועה. גם נשיא ברזיל, לואיס אינסיו ("לולה") דה-סילבה, עמו נפגש ליברמן, דרש להפסיק את המצור. ביקורו של ליברמן בקולומביה ובפרו עבר בשקט, לפחות בחזית הממלכתית, כי שם שולטות ממשלות פרו-אמריקאיות מובהקות, שאינן מוכנות להטיל כל דופי במדיניות הכיבוש הנמשכת של ישראל ובהשלכותיה הקשות.

מדוע הרחיק ליברמן על ליבשת הרחוקה?

במבט ראשון ניתן להבחין, ששר החוץ מוחרם על ידי המדינות הערביות (שלישראל יש עמן קשרים דיפלומטיים), ואינו מתקבל באהדה בארצות אירופה. אף בארה"ב הוא אינו אורח רצוי. כך, שהאופציה הדרום-אמריקאית טובה במיוחד: לפחות שם ישנם נשיא אחד או שניים, המוכנים להצטלם בפומבי עם האורח הבעייתי.

במבט שני, ולאור הצהרותיו של ליברמן, ישראל פתחה באמצעותו במערכה נגד איראן... באמריקה הלטינית. קרי: ההתמודדות של ישראל ואיראן על הבכורה במזרח-התיכון כבר עברה מהמישור המקומי אל המישור הגלובלי. אך בניסיונו להגן על ה"אינטרסים הישראליים" של מדינה, שמדיניות החוץ שלה מוכתבת על-ידי ארה"ב (ע"ע התמיכה הרשמית הישראלית בחרם הנפשע על קובה) הוא מגן בעצם על האינטרסים של ארה"ב.

אין זו פעם הראשונה, שעקב מגבלותיה של מדיניות החוץ של ארה"ב, בת חסותה במזרח-התיכון מוכנה ליטול על עצמה את התפקיד של הגנת האינטרסים של המעצמה האימפריאליסטית (ע"ע מכירת הנשק לקונטראס בניקרגואה – פרשת "אירנגייט").

מלט"ים לברזיל ומטוסים לקולומביה

עם שובו של ליברמן לארץ פורסם, כי ברזיל עומדת לרכוש שמונה מלט"ים (מטוסים ללא טייס) מתוצרת כחול לבן. יש להעריך, שעסקה זו לא "נסגרה" רק בגלל ביקורו של ליברמן בברזיליה. כבר ביולי 2005, ביקרו השר לפיתוח, תעשייה וסחר חוץ של ברזיל, לואיז פרננדו פורלן, יחד עם משלחת של 30 אנשי עסקים ואישי צבא במתקני התעשייה האווירית בלוד. אשתקד סיכמו מנכ"ל התעשייה האווירית (תע"א), יצחק ניסן, ומנכ"ל קבוצת סינרג'י, ג'רמן אפרומוביץ', על שיתוף פעולה להקמת חברה משותפת. קבוצת סינרג'י היא תאגיד דרום-אמריקאי מוביל בתחומי התעופה, הדלק, הגז והבנייה. לדברי מקימיה, תעסוק החברה המשותפת "בפיתוח, אינטגרציה ותמיכה במגוון רחב של מוצרי ביטחון ותעופה, וכן במתן שירותים לתעופה האזרחית המקומית, כמו גם בתאום עבודות מקומיות בין תע"א לתעשיות בתחום הביטחון והתעופה בדרום אמריקה. בתחום הביטחוני, תציע החברה המשותפת מערכות מתקדמות כגון מל"טים, טילים, מכ"מים, מערכות לוחמה אלקטרונית".

אחת מארצות היעד של הייצוא הצבאי הישראלי היא קולומביה, הרוכשת מזה שנים רבות אמצעי לחימה מחברות ישראליות. עתה עומדת על הפרק מכירת מטוסים צבאיים, שכבר הגיעו לשדות התעופה הצבאיים של מדינה זו. (מטוס קרב ישראלי התרסק לאחרונה בעת ניסוי בקולומביה.) קולומביה היא אחת ממדינות אמריקה הלטינית, עמן יש לישראל יחסי מסחר מפותחים. לפי נתוני משרד התמ"ת, בחמש שנים האחרונות הכפילה ישראל את הסחר עם אמריקה הלטינית. אך הסחר עם קולומביה גדל בקצב מהר הרבה יותר.

עד לתחילת השנה, קולומביה הייתה המקור של כמחצית הייבוא של ישראל מאמריקה הלטינית: מדינה זו מספקת פחם לתחנות הכוח של חברת החשמל. השנה הצטמצמו רכישות אלה למינימום, אבל ישראל ממשיכה לייצא לקולומביה – בייחוד "ציוד אלקטרוני" ו"כלי תחבורה". בנתוני הייצוא, אלה שמות צופן לייצוא נשק ואמצעי לחימה דווקא לצבא הרצחני ביותר ביבשת.

אגב, בפמליה של ליברמן היו גם נציגי התעשיות הצבאיות, שניסו לעניין את הדרגים הממלכתיים המקומיים בפרו ובארגנטינה ברכישת "ציוד אלקטרוני וכלי תחבורה" מתוצרת ישראל...

די לשיטת "הדלת המסתובבת"

ביוזמת סניף חד"ש בת"א, נערכה ב-10.8 הפגנה מול חברות כוח האדם בת"א במחאה על שיטת "הדלת המסתובבת" ועל מבצע הגירוש של מהגרי עבודה, המתנהל בימים אלו.

כמאה מפגינים הניפו שלטים, עליהם נכתב: "מבצע הגירוש: יד אחת מגרשת עובדים, השנייה מייבאת חדשים", "עובדים זרים הם לא עבדים", ו"כאן יושבות חברות הסחר בעבדים".

נועה לוי, חברת חד"ש ופעילה נגד הגירוש של מהגרי העבודה אמרה בהפגנה: "זה לא הגיוני, שכאשר מגרשים עשרות אלפי עובדים שיצרו כאן חיים, קשרים ולפעמים גם משפחה, מביאים במקומם עשרות אלפי עובדים חדשים. לאחרונה אישרה הממשלה לחברות כוח האדם להביא לארץ עוד 27 אלף עובדים מחו"ל. אנחנו יודעים, כי על כל עובד חדש, שחברות כוח האדם מביאות לארץ, הן מרוויחות כסף רב כדמי תיווך. זה בדיוק האינטרס הכלכלי, העומד מאחורי הגירוש של מהגרי עבודה, מצד אחד, ושל ההבאה של עובדים חדשים לארץ, מצד שני – 'הדלת המסתובבת'. התירוץ הקבוע של הממשלה לגירוש מהגרי העבודה הוא 'מאבק באבטלה', אבל הסיפור האמיתי הוא עשיית הון מסבלם ומצוקתם של עובדים עניים, שברוב המקרים אינם מודעים לזכויותיהם".

הפגנה נגד ניצול פועלים בירדן בידי תאגידים ישראליים

פעילים למען זכויות עובדים וזכויות אדם ארגנו ב-16.8 הפגנה מול קניון עזריאלי בת"א נגד "סדנת יזע", הפועלת בירדן ומספקת את תוצרתה לרשתות אופנה ישראליות: "ג'אמפ", "אירית", "פשוט" ו"בוניטה".

רשתות טקסטיל בישראל מעסיקות עובדים בירדן בתנאי עבדות מבחינת שעות העבודה, תנאיי השכר והפקעת הדרכונים בידי המעסיק - כך עולה מדו"ח מיוחד, שערך ארגון אמריקאי להגנה על זכויות העובדים, ואשר עותק שלו הגיע לידי העמותה הישראלית "קו לעובד".

מחריף המאבק נגד תחנת כוח פחמית באשקלון

מטה המאבק בהקמתה של תחנת כוח פחמית באשקלון, בראשותו של ראש העירייה, בני וקנין, החליט בשבוע שעבר להחריף את צעדי המחאה נגד הקמת התחנה הפחמית ולצאת להפגנה המונית בירושלים. למטה שותפים ארגונים סביבתיים.

הח"כים **דב חנין** (חד"ש) **ואופיר פינס-פז** (העבודה), העומדים בראש השדולה הסביבתית-חברתית בכנסת, הגישו לוועדה העוסקת בנושא הקמתה של התחנה הסתייגויות רבות לגבי הקמתה של התחנה הפחמית, המאיימת להחמיר את זיהום האוויר באשקלון ולפגוע קשות באיכות הסביבה.

לעובדי המלונות הזכות להתארגן

סכסוך עבודה, עליו הכריזה ההסתדרות, והתארגנות ראשונה מסוגה של ועד עובדים בבית מלון באילת, היו הרקע לתביעה משפטית, שהגישה ההסתדרות נגד "שרתון מוריה" באילת (כיום – בבעלות רשת פתאל). במלון "שרתון מוריה" מועסקים 180 עובדים, כמחציתם - עובדים ותיקים מאוד.

בית הדין האזורי לעבודה פסק בשבוע שעבר, כי יש להשיב את כל זכויותיו של מנהל האחזקה של המלון ולבטל את הליך פיטוריו, שנעשו עקב מינויו לנציג העובדים, לשם הסדרת זכויותיהם, בעת המגעים לביצוע עסקת מכירה של המלון. "זכינו בגדול", אמר השבוע יו"ר ההסתדרות במרחב אילת, אבי אזולאי, והוסיף: "הכי חשובה בפסק הדין האמירה, שאין לפגוע בנושא חופש ההתארגנות של ועד העובדים במלון".

"למדתי מצ'ה גווארה, איך להגן על זכויות העובדים"

"מצ'ה גווארה למדתי את דרך המאבק למען זכויות העובדים, ובמשך תקופה מסוימת אף שילמתי על כך מחיר" - הסביר יו"ר ועד עובדי בנק לאומי הפורש, **לואי רוט**, בכתבה במוסף הכלכלי של "מעריב" (14.8). על השפעת צ'ה סיפר בתשובתו לשאלה, מדוע ישנם בחדר הוועד צילומים גדולים של המהפכן הקומוניסטי הקובני-ארגנטינאי. עוד גילה הכתב, שדמותו של צ'ה מקועקעת על גבו של רוט.

רוט סיפר, כי נרדף על ידי הנהלות הבנק הקודמות, משום שבא עם עמדות אידיאולוגיות ורצה לדאוג לטובת העובדים. הוא פוטר כמה פעמים והוחזר לתפקידו בידי בית המשפט.

הגדה השמאלית

רחוב אחד העם 70, תל אביב

ביום ג', 25 באוגוסט, בשעה 20.00

מישהו דואג לך, ילד?

רב-שיח בנושא:

חינוך ונוער בישראל בין הפרטה, מלחמה וגירוש

בהשתתפות:

תמר גוז'נסקי, ח"כ לשעבר,

רינה יצחקי, נציגת יוניצ"ף בארץ,

המשוררים **רוני סומק וללי ציפי מיכאלי**,

רן יגיל, סופר ומבקר, עורך כתב העת "עמדה"

קורס לערבית מדוברת למתחילים

עם המורה **יוסף עספור**

יתקיים בימי א' בשעה 20.00. פתיחת הקורס – 6 בספטמבר.

פרטים והרשמה 054-2501662

alonleegreen@gmail.com